

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چشم انداز قم در افق ۱۴۰۴

"قم، پایتخت تولید فکر دینی در جهان اسلام"

مقام معظم رهبری «مدظله العالی»

ویرایش ۸۸/۱/۲۱

مقدمه

شهر مقدس قم خاستگاه و پایگاه تفکر شیعی و انقلاب اسلامی در جهان است. تفکری که می‌تواند نظم نوینی را در جهان معاصر رقم بزند. داشتن نگاه راهبردی برای تعالی و پیشرفت شهر قم، به عنوان ام‌القرای جهان اسلام و نقش جهانی آن، اجتناب ناپذیر است. وجود بارگاه ملکوتی حضرت معصومه(س) و مسجد مقدس جمکران، حضور مراجع عظام و حوزه بزرگ علمیه به عنوان عقبه فکری نظام جمهوری اسلامی و نیز وجود صدها مرکز آموزشی و پژوهشی ملی و بین‌المللی، همچون جامعه المصطفی‌العالمیه با اثر بخشی جهانی و مراکز بزرگ چاپ و نشر، از مزیت‌های برجسته و منحصر بفرد آن است. از سوی دیگر، وجود سرمایه اجتماعی کم نظیر و زیرساخت‌های اقتصادی و فرهنگی گسترده، ضرورت تدوین چشم انداز و تحقق مدینه فاضله اسلامی را اجتناب ناپذیر می‌سازد.

رهنمودهای ائمه علیهم السلام درباره قم:

۱ - قم شهر علم و ایمان

قال الصادق (ع): سلام الله على قم، هم الفقهاء العلماء ا

سلام بر مردم قم، ... آنان فقیه و دانشمند هستند.

بحار الانوار، ج ۶۰ ص ۲۱۷

۲ - قم شهر قدسی و زیارتی

قال الامام الجواد (ع): «من زار قبر عمتی بقم فله الجنة»

هر کس قبر عمه ام حضرت معصومه (س) را در قم زیارت کند سزاوار بهشت است.

بحار الانوار ج ۱۰۲ ص ۲۶۵

قال الصادق (ع): «تُرْبَةُ قُمْ مُقَدَّسَةٌ وَأَهْلُهَا مِنَّا وَنَحْنُ مِنْهُمْ.»

خاک قم مقدس است و مردم آن از ما هستند و ما نیز از آنان هستیم.

بحار الانوار ج ۶۰ ص ۲۱۸

۳- قم عش (آشیانه) آل محمد (ص)

قال موسى بن جعفر (ع): «قُمْ عَشٌّ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَأْوَى شِيعَتِهِمْ»

قم آشیانه آل محمد و جایگاه پیروان آنان است.

بحار الانوار ج ۶۰ ص ۲۱۸

ماموریت‌های استان قم:

۱. تولید، نشر و ترویج علوم و معارف دین اسلام برای مردم ایران و جهان بر پایه قرآن و عترت علیهم السلام

۲. شهری زیارتی برای مسلمانان ایران و جهان و نیز گردشگران فرهنگی خارجی

۳. ارائه الگوی عملی از مدنیت اسلامی

چشم‌انداز قم در افق ۱۴۰۴

مرکزیت تولید و نشر علوم و معارف دینی،

شهر زیارتی در مقیاس جهانی

و الگوی مدنیت اسلامی

یا به عبارتی دیگر: قم استانی

علمی، زیارتی و قدسی، پیشرفته و اسلامی

خواهد بود:

علمی: با مأموریت پایگاه اصلی و بی بدیل تولید و نشر تفکر دینی در جهان اسلام.

قدسی و زیارتی: شهری با هاله قدسی حرم حضرت معصومه سلام الله علیها و مسجد مقدس جمکران، با امکاناتی وسیع و آماده پذیرایی از زائرین اهل بیت علیهم السلام با کیفیتی مطلوب.

پیشرفته و اسلامی: پیشرفته در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مبتنی بر عدالت و الگویی عملی و نزدیک به مطلوب از رفتارهای اجتماعی، مناسبات و مدیریت اسلامی در جهان امروز

اهداف

۱- فراهم کردن شرایط و زیر ساخت‌های لازم در قم، به عنوان مهمترین مرکز جهانی تولید و نشر علوم و معارف دینی

۲- توسعه زیرساختها و خدمات زیارتی در استان قم، به عنوان یکی از بهترین شهرهای زیارتی و گردشگری فرهنگی جهان اسلام

۳- ساختن الگویی امروزی از یک شهر اسلامی، پیشرفته و عدالت محور در قم، طی سه برنامه پنج ساله

راهبردها و سیاستها

۱- مرکزیت تولید و نشر علوم و معارف دینی

راهبردها: توسعه زیر ساخت‌های حوزه علمیه قم در سطوح عالی آموزش و گسترش موسسات تخصصی، با هدف افزایش تعداد متخصصین، محققین و نظریه پردازان علوم دینی و تربیت مروجان شیعی برای جهان اسلام و تشیع

سیاست ها:

- ۱-۱- پیش بینی زمین هایی با کاربری حوزوی در برنامه‌های توسعه شهر، نقشه جامع و تفصیلی به خصوص در محدوده حرم مطهر، مسجد مقدس جمکران و بلوار پیامبر اعظم برای سطوح عالی حوزه
- ۱-۲- حمایت از توسعه زیرساخت‌های حوزه علمیه قم، با اختصاص زمین و معافیت‌های عوارض و انشعابات و... مشابه دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی
- ۱-۳- فراهم کردن امکانات کمک آموزشی، خوابگاهی و ایجاد صندوق وام‌های طلاب به کمک ردیف‌های اعتبارات ملی
- ۱-۴- شناسایی و پیش بینی کاربریهای حوزوی در سطح استان تا افق ۱۴۰۴ برای ایجاد شهرکهای جدید حوزوی، مؤسسات تخصصی و پارک‌های علمی و تحقیقاتی حوزوی
- ۱-۵- توسعه مراکز تربیت طلاب، متخصصان علوم دینی و مبلغین از سایر کشورها
- ۱-۶- تأسیس دانشگاههای مجازی در علوم اسلامی برای متقاضیان داخلی و بین المللی به زبانهای پر جمعیت دنیا و تامین امکانات و فن آوری‌های لازم، خطوط اینترنت و...

راهبرد ۲: توسعه ظرفیت‌های پژوهشی علوم اسلامی و انسانی قم

- ۱-۲- تأسیس بنیاد پژوهش‌های علوم انسانی در استان قم، بمنظور برنامه ریزی و حمایت‌های مالی و ستادی از پژوهش‌های محققین حوزوی و دانشگاهی
- ۲-۲- تأمین اعتبار برای توسعه زیر ساخت‌های پژوهشی و ایجاد مراکز بزرگ خدمات اطلاعاتی از قبیل کتابخانه‌های فیزیکی و الکترونیکی، بانکهای اطلاعاتی و...
- ۳-۲- توسعه فرهنگ تخصیص منابع مالی مردمی و حوزوی برای ایجاد مراکز و پژوهش‌های حوزوی
- ۴-۲- دایر کردن کرسی‌های نقد و نظریه پردازی در حوزه علوم انسانی اسلامی با مشارکت حوزه و دانشگاه و توسعه مراکز نظریه پردازی راهبردی و مهندسی فرهنگی
- ۵-۲- استفاده از ظرفیت حوزه علمیه و مزیت‌های تعامل دانشگاه و حوزه، برای تحول و بسط تفکر اسلامی در رشته های علوم انسانی
- ۶-۲- ایجاد مرکز بین المللی گفتگوی ادیان و مذاهب و کمک به تعامل فعال صاحب‌نظران حوزه با مراکز مختلف علمی فرهنگی خارج کشور
- ۷-۲- حمایت از حضور مؤثر نخبگان حوزوی در عرصه‌های علمی بین المللی، از طریق اعتبارات ملی پژوهشی، صندوق‌ها و بنیادهای پژوهشی و مراجع عظام
- ۸-۲- تأسیس معتبرترین مجلات علمی بین المللی در جهان اسلام

راهبرد ۳: توسعه زیرساخت‌های نشر علوم و معارف، ترویج و تبلیغ اسلام و تشیع

- ۱-۳- توسعه مراکز تخصصی آموزش و تربیت و اعزام مبلغین دینی
- ۲-۳- توسعه شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای و سایت‌های اینترنتی برای نشر معارف اسلام و مکتب اهل بیت (علیهم السلام)
- ۲-۳- ایجاد قطب بزرگ تولید و عرضه محصولات فرهنگی در تراز و معیار کیفیت بین المللی و ایجاد مراکز عرضه و فروش اینترنتی آنها
- ۳-۳- حمایت از تولید و پخش بهترین فیلمها و محصولات رسانه‌ای جهت نشر اسلام ناب در اینترنت و رسانه‌های ماهواره ای
- ۴-۳- تولید محصولات سینمایی دینی
- ۵-۳- توسعه مراکز الکترونیکی و اینترنتی جهانی برای پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی

راهبرد ۴: ایجاد نهضت ترجمه جهت نشر معارف اسلامی از فارسی و عربی به زبانهای پر جمعیت دنیا

۱-۴- ایجاد مرکز تخصصی ترجمه کتب و مقالات دینی

۲-۴- استفاده از طلاب خارجی جهت ترجمه متون دینی به زبانهای پر جمعیت دنیا

راهبرد ۵: نشر تولیدات علمی اسلامی و تبلیغ مکتوب دین در سطح ملی و بین المللی

۱-۵- توسعه و ساماندهی صنعت چاپ و نشر و استفاده از جدیدترین فن آوری چاپ و ایجاد شهرک چاپ و نشر

۲-۵- توسعه شبکه‌های عرضه و فروش آثار مکتوب اسلامی در سرتاسر جهان، بویژه ایجاد مراکز توزیع و فروش

اینترنتی

راهبرد ۶: اهتمام به توسعه زیرساختهای الکترونیکی و شبکه های اینترنتی

۱-۶- توسعه مراکز الکترونیکی و اینترنتی جهانی برای پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی

۲-۶- توسعه فن آوری اطلاعات در کلیه سطوح اداری، دانشگاهی، حوزوی، صنعتی و...

۲-۶- توسعه زیرساختهای اطلاع رسانی از جمله فیبر نوری و افزایش سرعت و پهنای باند و...

۴-۶- راه اندازی اینترنت ملی، مترواینترنت شهری، بانکهای اطلاعاتی، موتورهای جستجو و پورتال اسلامی و

شیعی

۵-۶- ایجاد شبکه الکترونیکی مشترک بین مراکز حوزوی و دانشگاهی

۶-۶- ایجاد شهرک آی تی

۲- شهر زیارتی در مقیاس جهانی

راهبرد ۱: توسعه کلیه زیرساخت‌های زیارتی بر اساس برنامه کلان و جامع توسعه حرم مطهر و مسجد مقدس جمکران

- ۱-۱- حفظ ردیف بودجه عمرانی ملی برای توسعه زیر ساخت‌های زیارتی استان قم
- ۱-۲- توسعه زیرساخت‌های زیارتی و تجاری با حفظ شأنیت و آثار قدسی حرم مطهر، مسجد مقدس جمکران و اماکن مقدسه

راهبرد ۲: تکریم زائرین و تسهیل امور آن‌ها

- ۱-۲- طراحی نظام جامع حمل و نقل زائر و تقلیل آثار تزامنی حضور زائرین بر حمل و نقل ساکنین شهر
- ۲-۲- برنامه ریزی جامع امکانات رفاهی (اسکان، پارکینگ، اماکن بهداشتی، مراکز خرید و...) و مراکز اطلاع رسانی

راهبرد ۳: وحدت مدیریت در امور زیارتی استان

- ۱-۳- ایجاد نهادی مستقل برای یکپارچه سازی و مدیریت زیر ساخت‌های زیارتی و امکانات رفاهی زائرین

۳- توسعه استان به عنوان الگوی مدنیت اسلامی

راهبرد ۱: اصلاح نظام‌های مدیریتی

- ۱-۱- مشارکت نخبگان (حوزوی، دانشگاهی و تشکل‌های تخصصی) در فرآیند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری
- ۲-۱- بازطراحی ساختارهای مدیریتی با هدف کارآمد کردن دستگاه‌های اجرایی در اداره امور استان و شهر
- ۳-۱- هم‌افزایی بین دستگاهی و مقابله با تفکر و مدیریت جزیره‌ای در بین مدیران استان

راهبرد ۲: رشد سریع اقتصادی و عدالت محور

- ۴-۱- توسعه صنعت محصولات فرهنگی با هدف ایجاد بهترین و بزرگترین مرکز تولید و عرضه محصولات فرهنگی اسلامی در جهان
- ۵-۱- توسعه قطب‌های تجاری و مراکز فروش مدرن (درون شهری و برون شهری) در مسیرهای مواصلاتی زائرین و مسافرین، با مزیت و قابلیت رقابت اقتصادی با شهرهای دیگر، رشد سریع در کیفیت و کمیت خدمات زائر، حمل و نقل و تسهیلات اقامتی، به منظور رونق تجاری شهر و استان و افزایش اشتغال و درآمد سرانه
- ۶-۱- توسعه سریع زیرساخت‌های شهرک‌های صنعتی مصوب و برنامه‌ریزی شده بمنظور جذب سرمایه‌گذاری صنعتی در استان
- ۷-۱- توسعه صنایع دانش‌بر و مبتنی بر فناوری‌های نو، صنایع با ارزش افزوده بالا و صنایع کوچک اشتغال‌زا
- ۸-۱- پرهیز از سرمایه‌گذاری در صنایع بزرگ آلاینده و ناسازگار با محیط زیست و صناعی که منجر به مهاجرت‌های بی‌رویه کارگری از مناطق روستایی و استانهای دیگر خواهد شد
- ۹-۱- توسعه صنایع مبتنی بر ماموریتها و مزیت‌های رقابتی استان و نه با روشهای تقلیدی از استانهای دیگر
- ۱۰-۱- مدرن کردن سیستمها و روشهای کشاورزی و دامپروری بمنظور افزایش کمی و کیفی محصولات و بالا رفتن درآمد سرانه روستاییان
- ۱۱-۱- توسعه صنایع تبدیلی دامپروری و کشاورزی و نیز صنایع بسته‌بندی محصولات غذایی با توجه به مزیت مهم مرکزیت استان قم و دسترسی به استانهای دیگر

راهبرد ۳: توسعه عمرانی، با هدف ایجاد شهری پیشرفته، آباد و نمادی از مدنیت اسلامی

- ۳-۱- بازنگری برنامه جامع توسعه عمرانی شهر، رعایت هویت، قداست و معماری اسلامی و ایرانی و مقابله جدی با ساخت و سازهای بی رویه و بلند مرتبه سازی ناموزون در تدوین ضوابط ساخت و ساز، توجه جدی به ملاحظات فرهنگی اجتماعی شهر قم و گسترش فضای سبز شهر
- ۳-۲- پیش بینی کاربریهای فضاهای حوزوی، آموزشی و فرهنگی در کالبد شهری و در برنامه‌های توسعه شهر و نقشه جامع، با هدف ایجاد جلوه غالب علمی و فرهنگی در سیمای شهری
- ۳-۳- ایجاد فضاهای تفریحی، ورزشی و هنری با جهت گیری اسلامی برای گذران سالم اوقات فراغت و پرهیز از تقلید از فضاهای غربی و برخی شهرهای داخل کشور که مبتنی بر اختلاط حداکثری مرد و زن و روابط اجتماعی نامتجانس با فرهنگ قم است..
- ۳-۴- تمرکز شهرداری بر ایجاد یک شهر بسیار نظیف و زیبا و بکارگیری روشهای پیشرفته در جمع‌آوری و تفکیک زباله و مبارزه قاطع (انتظامی، جریمه ای و قضایی) با تخلیه پسماندها و نخاله‌ها و نیز آلاینده‌ها و منظر مغازه‌ها و خرده فروش‌ها و میادین غیر بهداشتی
- ۳-۵- رشد سریع تاسیسات شهری، توسعه خدمات بهداشتی و درمانی شهر، رفع تبعیض‌های منطقه‌ای و ایجاد عدالت در برخورداری از امکانات
- ۳-۶- تثبیت جمعیت روستایی از طریق توسعه خدمات و تاسیسات پیشرفته در روستاها

راهبرد ۴: توسعه آموزش عالی و موسسات عالی آموزشی و پژوهشی

- ۴-۱- تهیه نقشه جامع علمی استان با توجه به نقش ملی و استانی مراکز آموزش عالی و مزیت‌های استان در استفاده از صاحب‌نظران حوزه در علوم انسانی
- ۴-۲- اولویت دادن به مقاطع تحصیلات تکمیلی و پژوهش‌های بنیادی در رشته‌های علوم انسانی و استفاده از ظرفیت حوزه علمیه برای تحول و بسط تفکر اسلامی در رشته‌های علوم انسانی
- ۴-۳- توسعه رشته‌های دانشگاهی براساس نیازهای علمی و فن آوری استان با رویکرد کارآفرینی و اشتغال (عملکرد استانی)
- ۴-۴- کمک به ایجاد شهرک دانشگاهی، تأمین زمین، تاسیسات شهری، زیرساخت‌های اطلاع‌رسانی و حمایت‌های بودجه‌ای از سطح ملی

راهبرد ۵: حاکمیت مناسبات اسلامی بر کلیه شئون اجتماعی و اداری

- ۴-۱- ترویج فرهنگ تعاون، اخوت، دوستی و احترام متقابل از طریق نهادهای فرهنگی و آموزشی
- ۴-۲- قرار دادن تکریم زائرین اهل بیت و ارباب رجوع ادارات به عنوان سرلوحه مدیران استان
- ۴-۳- تقدیس شئون اسلامی در محیطهای اطراف اماکن مقدسه و الزام به رعایت شئون اسلامی در ادارات و اماکن عمومی
- ۴-۴- تقویت همه جانبه عناصر ثبات آفرین خانواده از جمله: مسکن، اشتغال و...
- ۴-۵- ترویج روحیه درستکاری و انصاف در همه اصناف و مشاغل
- ۴-۶- برنامه ریزی همه جانبه (فرهنگی، اجتماعی و انتظامی) برای مقابله با هر گونه ناامنی و ناهنجاریهای اجتماعی
- ۴-۷- ترویج فرهنگ نظم، بهداشت و آرامش در محیطهای عمومی، از طریق نهادهای فرهنگی و آموزشی
- ۴-۸- ارائه خدمات و تسهیلات مناسب به شهروندان در کلیه زمینهها و فراهم کردن امکانات رفاهی و تفریحی سالم و محیطهای نشاط آور اسلامی
- ۴-۹- محوریت دادن به مساجد در توسعه فرهنگی